

Lietuvos Respublikos susiekimo ministrui

2023-06-23 Nr. S-034

Mariui Skuodžiui

sumin@sumin.lt

Kopijos:

LR Seimo ekonomikos komitetui

ekonkt@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

LRVkanceliarija@lrv.lt

Lietuvos transporto saugos administracijai

ltsa@ltsa.lt

DĖL TOLIMOJO SUSISIEKIMO AUTOBUSAIS REFORMOS ĮGYVENDINIMO

2023 m. kovo 23 d. LR Seimas priėmė LR Kelių transporto kodekso (toliau – KTK) pataisas¹, kuriomis įstatymo lygmeniu buvo įvykdytas tolimojo susisiekimo autobusais liberalizavimas, leidžiant į jau egzistuojantį maršrutų tinklą patekti naujiems vežėjams. Įstatymo priėmėjas **iškėlė tikslą, kad iki 2023 m. liepos 1 d. veikęs tolimojo susisiekimo autobusais maršrutų tinklas nebūtų sugriautas, tačiau tuo pat metu kitiems vežėjams būtų suteikta galimybė teikti susisiekimo paslaugas**. Šis modelis buvo nuodugnai išdiskutuotas su visais socialiniais partneriais ir rastas kompromisinis sprendimas, jog vežėjai, kurie nori tęsti paslaugų teikimą po š.m. liepos 1 d. turi pateikti įsipareigojimą ne trumpiau kaip 18 mėnesių laikotarpiu vykdyti paslaugų teikimą, o pasibaigus šiam laikotarpiui turi įgyvendinti tam tikrus įstatymo reikalavimus, kurių vykdymas buvo atidėtas 18 mėn. terminui. Leidimas šiems vežėjams turėjo būti išduotas neterminuotas, nes **KTK nenumato jokio kito leidimo termino – tik neterminuotą**. Kitaip tariant, įstatymo leidėjas, atsižvelgdamas į keleivių interesus, įstatymu leido vežėjams tęsti paslaugų teikimą tais pačiais reisais ir maršrutais, kuriais paslaugos ir buvo teikiamos, tačiau numatė tam tikrų aiškiai įstatyme įvardintų reikalavimų atidėjimą. Įstatymų leidėjas niekaip nenumatė, jog paslaugas jau teikiantiems vežėjams leidimas baigsis po 18 mėn., jei jie įvykdys įstatymo reikalavimus.

Lietuvos transporto saugos administracija (toliau – LTSA) 2023 m. birželio 22 d. visiems po liepos 1 d. paslaugų teikimą ketinantiems tęsti vežėjams pateikė terminuotas sutartis dėl paslaugų teikimo su įpareigojimu jas pasirašyti per labai trumpą laiką 2 darbo dienas (iki 2023-06-23 imtinai) ir ketina išduoti terminuotus ir tik 18 mėn. galiojančius leidimus. Tai reiškia, kad pasibaigus leidime nurodytam 18 mėn. terminui visi vežėjai, kurie paslaugas teikė iki šios dienos, praras teisę aptarnauti jiems priskirtus maršrutus. Ne gana to, pagal pateiktą LTSA sutartį spendžiama, jog **maršrutus, kuriais įstatymo leidėjas suteikė teisę tęsti veiklą, LTSA iš vis nelaiko „maršrutais“, prie kurių turėtų savo maršrutų trasas ir tvarkaraščius derinti kiti vežėjai kaip tai aiškiai numato KTK**.

Atkreipiame dėmesį, jog pagal priimtą įstatymą² turime labai aiškias be jokių dviprasmybių dvi įstatymo nuostatas, t.y.:

iki birželio 30 d.: 6. Sutartys dėl keleivių vežimo tolimojo susisiekimo maršrutais ir leidimai vežti keleivius tolimojo susisiekimo maršrutais, išduoti iki šio įstatymo įsigaliojimo ir kurių galiojimas baigėsi 2023 m.

¹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c131e930cecb11ed9978886e85107ab2>

² LR Kelių transporto kodekso 8¹, 11, 16, 17¹, 18, 18² straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 18² straipsniu įstatymas.

kovo 31 d., galioja iki 2023 m. birželio 30 d., jeigu jų galiojimas nebuvo sustabdytas arba panaikintas iki 2023 m. kovo 31 d. **Šioms sutartims ir leidimams taikomos iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos galiojusios teisės aktų nuostatos**³.

Nuo liepos 1 d.: 7. Pasibaigus šio straipsnio 6 dalyje nurodytų leidimų galiojimo terminui, užtikrinant tolimąjį susisiekimą, vežėjams, norintiems tęsti paslaugų teikimą tais pačiais maršrutais ir reisais, kurie yra nustatyti galiojančioje sutartyje su Transporto saugos administracija, išduodami leidimai ir sudaroma sutartis dėl keleivių vežimo, jeigu vežėjas Transporto saugos administracijai iki 2023 m. birželio 1 d. pateikia prašymą ir įsipareigoja ne trumpiau kaip 18 mėnesių laikotarpiu nuo prašymo pateikimo dienos tęsti paslaugų teikimą tais pačiais maršrutais ir reisais, kuriais paslaugos buvo teikiamos iki šio įstatymo įsigaliojimo. Įgyvendinant šią nuostatą, Kelių transporto kodekso 18 straipsnio 14 dalies 5 punktas, 18² straipsnio 2 dalies 3 ir 6 punktai netaikomi vežėjams 18 mėnesių laikotarpiu nuo sutarties sudarymo ir leidimo išdavimo.⁴

Nuo š.m. liepos 1 d. įsigalioja nauja KTK redakcija, todėl nuo liepos 1 d. leidimai išduoti pagal priimto įstatymo 8 str. 7 d. reguliuojami tik pagal KTK, nes jokio kito teisės akto NĖRA. Tai reiškia, kad:

Sutartys su vežėjais įsigalioja nuo liepos 1 d., KTK įsigalioja nuo liepos 1 d. „Taisyklės“⁵ pakeistos nuo liepos 1 d., dabar esamos nebegalioja. Todėl nėra kito varianto vežėjams ir LTSA dirbti kitaip nei tik pagal naują KTK, t.y. LTSA, tęsiantiems veiklą vežėjams, pateikė pasirašyti sutartį akivaizdžiai prieštaraujančią įstatymui.

LTSA sutartyje yra reikalavimų, kurie nesutampa su nauju KTK. Todėl kyla klausimas - kaip administracinio subjekto sudaroma sutartis gali prieštarauti įstatymui?

Jeigu pagal LTSA pateiktą sutartį galima suprasti, kad KTK dabartiniams vežėjams negalioja, tai kyla klausimas, kodėl LR Seimas numatė, kad 18 mėn. vežėjui netaikomas būtent KTK 18 straipsnio 14 dalies 5 punktas, 18² straipsnio 2 dalies 3 ir 6 punktai? Kokia prasmė buvo juos įtraukti į įstatymą, jei pagal LTSA net nebūtina, kad sutartis neprieštarautų įstatymui? Dar kartą akcentuotina, kad LR Seimas kėlė visai kitus tikslus, nei dabar ketina įgyvendinti LTSA.

Tokios LTSA teisinio vertinimo ir veikimo interpretacijos akivaizdi pasekmė – yra faktinis visos tolimojo susisiekimo sistemos sugriovimas po 18 mėnesių, nes po 18 mėn. nei vienas dabartinis vežėjas neturės teisės tęsti paslaugų teikimo dabar aptarnaujamais maršrutais, netgi nepaisant to, kad jis įvykdys 18 mėn. įsipareigojimą paslaugų teikimo tęstinumui ir bus pasiruošęs įvykdyti kitus KTK reikalavimus, kurių vykdymas įstatymo leidėjo sprendimu buvo atidėtas 18 mėn. terminui.

Tokia situacija verčia imtis neatidėliotinų priemonių ir sugrįžti prie tikrųjų KTK pataisų tikslų, kurias vežėjų pagrįstu manymu LTSA veiksmai visiškai paneigia. Ne gana to, visoje šioje situacijoje LTSA niekaip nevertino keleivių interesų ir teisėtų lūkesčių užtikrinimo. Įstatymų leidėjas aiškiai ir nedviprasmiškai nurodė, kad leidimai vežėjams, kurie vykdė veiklą, išduodami užtikrinant tolimąjį susisiekimą, kas reiškia prioritetą keleivių interesams.

Dar kartą akcentuotina, kad vykdančiosios institucijos veikimas prieš įstatymo leidėjo valią, keleivių interesus ir vežėjų teisėtų interesų veiklą vykdyti vadovaujantis įstatymu, reikalauja skubaus reagavimo.

Atsižvelgiant į tai, **prašome šį klausimą nagrinėti skubos tvarka. Mūsų žiniomis vežėjai, kuriems sutartį reikia sudaryti iki liepos 1 d. po nurodytų LTSA veiksmų, kurie galimai prieštarauja įstatymui, aktyviai svarsto tolesnes galimybes teikti tolimojo susisiekimo paslaugas, o tai lems visos tolimojo susisiekimo sistemos esminius neigiamus pokyčius.**

Pagarbiai

Prezidentas

Gintaras Nakutis

³ Įstatymo 8 straipsnio 6 dalis.

⁴ Įstatymo 8 straipsnio 7 dalis.

⁵ Leidimų išdavimo taisyklės.